

Wagner voor twee piano's

Minze bij de Weg

De naam Hermann Behn zal bij de meeste Wagnerliefhebbers niet meteen een bel doen rinkelen. Behn (1857 - 1927) was een jurist en musicus die in Hamburg werd geboren. Hij studeerde rechten in Heidelberg. Daarna trok hij naar Wenen waar hij privélessen nam bij Anton Bruckner. In München studeerde hij bij Joseph Rheinberger, voordat hij in 1890 naar zijn geboortestad terugkeerde. Daar werd hij een belangrijke man in de plaatselijke muziekwereld.

Door een erfenis zat Behn er riant bij, zodat hij zich volledig op de muziek kon concentreren. Hij speelde piano, was dirigent en componeerde ook zelf. Zo schreef hij tussen 1891 en 1903 negen liederencycli, die goed werden ontvangen.

Veel belangrijker was echter zijn werk ten dienste van andere componisten. Hermann Behn had thuis twee piano's staan en misschien inspireerde dat hem om grote symfonische werken te bewerken voor twee piano's. Zijn transcriptie van Bruckners zevende symfonie werd door de componist erg gewaardeerd.

Band met Mahler

Heel bijzonder was zijn band met Gustav Mahler. Als hij in Hamburg was ging Mahler bij Behn langs. In februari 1894 schreef hij aan zijn zuster Justine: "Ik ben nu veel bij de Behns en ik begin eraan te wennen. Ik houd steeds meer van die mensen, en ik denk dat er in huis een plekje wordt klaargemaakt voor ons toekomstige verblijf bij elkaar. Dat zal ons warmte geven in de winter en schaduw in de zomer. Voor mij zijn ze ronduit ontroerend."

In september 1895 schreef Mahler aan Behn: "De vriendenhand die je me zo liefdevol aanbiedt, schud ik graag. (...) Ik denk en hoop dat we allebei iets voor elkaar kunnen zijn. (...) Op onze leeftijd ontwikkelt zo'n relatie zich langzaam - maar hij blijft wel in stand."

De vriendschap tussen Mahler en Behn had niet alleen te maken met wederzijdse waardering. Behn bleek ook een ware mecenas te zijn. Zo was hij een van de financiers van de eerste uitvoering van Mahlers Tweede Symfonie *Auferstehung*. Die vond op 13 december 1895 in Berlijn plaats. Behn liet een zelfgemaakte transcriptie voor twee piano's van deze symfonie op eigen kosten zetten en drukken en heeft deze samen met Mahler uitgevoerd.

Om zijn dankbaarheid te tonen schonk Mahler de oorspronkelijke partituur van de *Lieder eines fahrenden Gesellen* aan Behn. Tegenwoordig ligt deze bij de Paul Sacher Stiftung in Basel.

Twee piano's

Waar blijft Wagner, zult u vragen. Behn beperkte zich bij zijn bewerkingen niet tot Mahler, Bruckner en ouvertures van diverse componisten. Zijn levenswerk was het bewerken van de opera's van Richard Wagner. Hij werkte er van 1914 tot 1917 aan. Meer dan vijftig 'symfonische fragmenten' heeft hij voor twee piano's bewerkt. Hij gebruikte daarbij piano-uittreksels van Richard Kleinmichel (1846 – 1901) als basis.

Dat bewerken was natuurlijk een reusachtige klus, niet alleen vanwege de omvang. Want hoe vang je de klank van Wagner met twee piano's? Dat kunt u zelf constateren, want in 2020 is het label Musicaphon begonnen om enkele bewerkingen voor het eerst op CD te zetten. Cord Garben, een van de pianisten, schrijft over deze transcripties 'dat - in tegenstelling tot waar de uitvoerder doorgaans naar streeft - niet alle details hoorbaar zijn, maar toch waarneembaar - een niet bepaald geringe prestatie wat speeltechniek betreft.'

Tristan en de Ring

De transcriptie van *Der Ring Des Nibelungen* kwam eind 2021 uit. Een jaar eerder was *Tristan und Isolde* verschenen, gespeeld door de pianisten Christiane Behn en Cord Garben. Christiane Behn, zou dat familie zijn? Inderdaad, Hermann Behn is haar ‘Urgroßonkel’ schreef ze per mail. Hij was de neef van haar eigen overgrootvader Rafael Behn. Deze Rafael Behn bezat een Steinway tweeling, piano’s met aansluitende nummers en uit dezelfde mahonie boomstam gemaakt. Het is met deze piano’s dat Christiane Behn en Cord Garben de opname van *Tristan und Isolde* hebben gemaakt.

Hermann Behn had een groot aantal fragmenten uit *Tristan und Isolde* bewerkt. In het boekje bij de CD schrijft Cord Garben dat lang niet alle fragmenten geschikt waren voor een CD-opname. Deze delen waren alleen te volgen voor mensen met een diepgravende kennis van de opera. Ook vraagt hij zich af voor wie de transcripties bedoeld waren. Was het alleen maar een esthetisch en intellectueel project van de maker? Was het oefenmateriaal voor aankomende studenten orkestdirectie? In ieder geval gingen de bewerkingen het niveau van huisconcerten ver te boven.

Voor de CD hebben de pianisten uiteindelijk zeven fragmenten gekozen ‘die alle luisteraars – zowel liefhebbers als kenners – de toegang tot deze geweldige muziek mogelijk maakt.’ Dat kan uw auteur beamen. *Tristan und Isolde* voor twee piano’s geeft een helder en genuanceerd beeld van de opera. Weg pathos, ruimte voor de liefde. Natuurlijk, het is geen orkest, maar als je de bewerking als een apart kunstwerk beschouwt is het resultaat heel geslaagd.

Vooraanstaande pianisten

Er wordt overigens nog een traditie voortgezet. Beide pianisten zijn, net als Hermann en Rafael Behn dat waren, belangrijke personen in het Hamburgse klassieke muziekleven. Zo was Cord Garben lang voorzitter van het Hamburgse Brahms Gesellschaft. Christiane Behn is sinds 2021 vicevoorzitter van dezelfde vereniging. Cord Garben is een vooraanstaande pianist die vooral naam heeft gemaakt als liedbegeleider. Hij begeleidde onder andere Brigitte Fassbaender, Anne-Sophie von Otter, Peter Schreier en Dietrich Fischer-Dieskau. Ook was hij producent bij Deutschen Grammophon.

Christiane Behn heeft een uitgebreide internationale carrière. Ze heeft onder andere de eerder genoemde versie voor twee piano’s van Mahlers Tweede Symfonie op CD gezet.

Christiane Behn en Cord Garben hebben de transcriptie van *Tristan und Isolde* op diverse plaatsen uitgevoerd. Onder andere in Bayreuth bij de bekende pianozaak Steingraber, op het festival *Liszt en Provence* in het Franse Uchaux en in de Medienbunker in Hamburg. Ze zijn nu Behn’s transcriptie van *Parsifal* aan het instuderen, die ze in 2023 zullen opnemen. Ze zouden beide werken graag een keer in Nederland spelen.

Richard Wagner: Tristan und Isolde, arrangiert für zwei Klaviere von Hermann Behn. Christiane Behn, Cord Garben, Klavier. Musicaphon M56986

Deze CD kan o.a. worden aangeschaft bij Christiane Behn. Zie www.christianebehn.de

Richard Wagner: Der Ring des Nibelungen, arrangiert für zwei Klaviere von Hermann Behn. Cord Garben, Thomas Hoppe, Justus Zeyen, Klavier. Musicaphon M56988 (2 CD’s)

Deze CD’s kunnen o.a. worden aangeschaft bij www.amazon.de.